

O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANTIRISH VA "E-COMMERCE" BOZORI

Abdusalomov Farruh G'ayrat o'g'li

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Iqtisodiyot fakulteti 202- guruh talabasi

Uralov Baxtiyor Maxmudovich

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti, Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi kafedrasida

Annotatsiya: *Ushbu maqolada mamlakatimizda elektron tijoratni keng qo'llashga qaratilgan chora tadbirlarga asoslangan. Mamlakatimizda elektron tijoratni qo'llash va uni rivojlantirishga katta e'tibor qaratilgan.*

Kalit so'zlar: *Elektron tijorat, raqamli iqtisodiyot, axborot texnologiyalar, raqamli reklama.*

KIRISH

Barchamizga ma'lumki XXI asr texnologiyalar asri bo'lganligi uchun hozirgi kunda barcha narsa zamonaviylashib ya'ni elektronlashib bormoqda. Bunga sabab axborot texnologiyalarning jadal rivojlanib borayotganligidir.

Mamlakatda elektron tijoratni rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, tovarlar (xizmatlar)ni Internet tarmog'i orqali realizatsiya qilish uchun zamonaviy mexanizm va tartib omillarni joriy qilish, mahalliy tadbirkorlik subyektlari mahsulotlarini eksport qilish geografiasini kengaytirish va hajmini oshirish maqsadida turli jarayonlar amalga oshirilmoqda. 2021-yil iyul oyida Elektron tijoratni strategik rivojlantirish bo'yicha ishchi guruh tarkibi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi tomonidan shakillantirilib, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga tasdiqlash uchun taqdim etilgan edi. Bundan tashqari mamlakatimiz bozorlarida elektron tijoratni rivojlantirib borish strategiyasini ishlab chiqishdi.

Shu tariqa elektron tijorat segmentining jo'shqin rivojlanishi yaqinroqdagi ombordan yakuniy xaridorgacha bo'lgan barcha "oxirgi mil" yetkazmalar logistik amaliyotlari uchun chaqiriqqa aylanmoqda, bunda eng muhim raqobat afzalliklari tezlik va sifat bo'lmoqda.

Adabiyotlar sharhi: Ushbu fan iqtisodiyot tarmoqlarida elektron tijoratning o'rni, elektron tijorat usullari va tamoyillari, elektron tijoratda elektron hujjat aylanish tizimi, masofadan hujjatlashtirish, elektron tijorat modellari va turlari, elektron tijoratda elektron to'lov tizimlari, magnit va plastik kartalarga asoslangan to'lov tizimlari, raqamli reklama asoslari, elektron hisobotlarni tuzish va taqdim etish, uning me'yoriy tartibga solinishi, daromadlar va xarajatlarni hisobga olish, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy ta'lim hisoblanadi va zarur bo'lgan bilimlar

bilan qurollantiradi. “Elektron tijorat” hozirda rivojlanib kelayotgan tarmoqlardan biri

Elektron tijorat nima?

Elektron tijorat soʻzining maʼnosi (e-tijorat, ingl. “e-commerce”) - bu internet orqali savdo-sotiq amaliyotlarini tashkil etish demakdir. Elektron tijorat atamasining oʻzi deyarli 1950-1960- yillarda kompyuter paydo boʻlgandan keyin paydo boʻla boshladi. Eng dastlabki dasturlardan biri bu transport chiptalariga buyurtma berish, shuningdek reyslarni tayyorlash uchun turli xizmatlar oʻrtasida maʼlumot almashishdan iborat boʻlgan.

U 1961-yil Massachuaset texnologiyalar institutidan Leonard Kleinrok maʼlumotlarini uzatish uchun paketlarni kommunikatsiya qilish nazariyasini ishlab chiqdi. Raqamli iqtisodiyot tadqiqotlari markazi olib borgan tahliliy oʻrganishlarga qaraganda, soʻnggi yillarda Oʻzbekistonda elektron tijorat raqamli iqtisodiyotning asosiy elementlaridan biriga aylandi.

Oʻzbekistonda elektron tijorat rivojlanishi

Statistik maʼlumotlarga koʻra, Oʻzbekistonda elektron tijorat va chakana savdo hajmi barqaror oʻsib bormoqda. Xususan, 2022-yilda elektron tijorat savdolari hajmi 2021-yilga nisbatan 1,8 barobar oshib, 10 886,8 milliard soʻmdan ortiqni tashkil etdi. Bu umumiy chakana savdo hajmining 4 foizdan ortigʻiga teng.

Oʻzbekistonda elektron tijoratning kelajagini belgilovchi muhim omillardan biri sohani qonunchilik bilan tartibga solishdir. 2022-yilda yangilangan “Elektron tijorat toʻgʻrisidagi qonun qabul qilindi. Qonun isteʼmolchilarni ham, tadbirkorlarni ham huquqiy himoya qiladi, elektron operatsiyalarni amalga oshirish va huquqbuzarliklar uchun javobgarlikni belgilash tartibini belgilaydi. Ishonchli va barqaror elektron tijorat ekotizimini yaratishda qonunchilik va toʻlov tizimlari hal qiluvchi rol oʻynaydi. Ularjarayonning barcha ishtirokchilari ham xaridorlar, ham sotuvchilarning huquq va manfaatlarini himoya qilishni taʼminlaydi. Soliq xizmati portalining maʼlumotlariga koʻra, elektron tijorat subyektlari sonining sezilarli oʻsishi kuzatilmoqda. Joriy yilning 1-avgust holatiga ularning soni 159 taga yetdi, jumladan, 52 ta elektron toʻlov tizimi va 35 ta bank mobil ilovasi, 72 ta internet-doʻkon va savdo maydonchalari mavjud. Yil

boshidan 1-avgustgacha taqdim etilgan cheklar miqdori 28 438,8 milliard so'mni tashkil etdi, shundan 7,4 foizi internet-do'konlar va bozorlar tomonidan ta'minlandi.

Ba'zi kompaniyalar bir vaqtning o'zida bir nechta yo'nalishlarni faol rivojlantirmoqda bular fintech, marketpleys va logistika. Bu muvaffaqiyatda logistika va pochta xizmatlari ham birdek muhim o'rin tutadi. Ularning kengaytirilgan tarmog'i tovarlarni mamlakatning eng chekka burchaklarigacha yetkazish va olis hududlarda yashovchilar uchun elektron tijoratdan foydalanish imkonini beradi. Masalan, milliy pochta xizmatining 14 ta hududiy filiali, 21 ta tumanlararo pochta aloqasi, 143 ta hududiy pochta aloqasi, 1804 ta pochta aloqasi bo'limi, shahar va tumanlarda 1414 dan ortiq yetkazib berish punktlari mavjud. Bu mamlakatda elektron tijorat uchun qulay infratuzilmani yaratadi.

Bularga qo'shimcha, O'zbekiston bozoriga xorijiy bozorlarning kirib kelishi mahalliy tadbirkorlarga jahon darajasiga chiqish va jahon bozorlarida raqobatlashish imkonini bermoqda. Bundan tashqari, O'zbekistonda elektron tijoratga Visa va Mastercard to'lov tizimlari ham faol joriy etilmoqda. Bu mahalliy tadbirkorlarga xalqaro mijozlardan to'lovlarni qabul qilish va o'z biznesi chegaralarini kengaytirish imkonini beradi.

Mamlakatda elektron tijoratning to'laqonli bozorini yaratishga, tovarlar (xizmatlar) ishlab chiqaruvchi mahalliy korxonalarining tashqi bozorlarga chiqishiga to'siq bo'layotgan qator muammo va kamchiliklar saqlanib qolmoqda. Xususan:

birinchidan, elektron tijorat sohasidagi munosabatlarni huquqiy tartibga solishning amaldagi tizimi soha taraqqiyotining jadal sur'atlardagi o'zgarishlariga mos kelmaydi va o'z navbatida aholi keng qatlami va tadbirkorlik subyektlari uchun elektron tijoratdan foydalanish imkonini ta'minlamaydi;

ikkinchidan, mahalliy tadbirkorlik subyektlariga tashqi bozorlarda to'liq raqobatlashish, shuningdek, xarajatlarni optimallashtirish imkonini bermayotgan elektron tijorat orqali tovarlar (xizmatlar)ni eksport qilishning eskirgan byurokratik to'siqlari saqlanib qolmoqda;

uchinchidan, elektron tijoratni rivojlantirishga yo'naltirilgan zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish jarayoni lozim darajada yo'lga qo'yilmagan, bu esa iqtisodiyotni raqamlashtirish va tadbirkorlik faoliyati rivojlanishining to'xtab turishiga olib kelmoqda;

to'rtinchidan, mahalliy to'lov tizimlarining mashhur xorijiy analoglari bilan integratsiyasi yo'qligi, mamlakat tadbirkorlik subyektlarining elektron tijorat sohasidagi yetakchi xorijiy tashkilotlar bilan to'liq xalqaro hamkorlikda ishlashlariga, shuningdek, mahalliy bozorning eksport salohiyati va raqobatbardoshligiga ta'sir qilmoqda;

beshinchidan, elektron tijorat imkoniyatlari va afzalliklarini, jumladan, tovarlar (xizmatlar) uchun, ayniqsa, joylarda naqd pulsiz hisob-kitoblarni ommalashtirish darajasi pastligicha qolmoqda, bu esa xufyona iqtisodiyot hajmining oshishiga va davlat budjetiga soliq tushumlarining kamayishiga olib kelmoqda;

oltinchidan, amaldagi soliqqa tortish tizimi elektron tijorat sohasidagi tadbirkorlik subyektlari, jumladan, axborot vositachilari faoliyatini kengaytirishni rag'batlantirmaydi, bu esa Internet tarmog'i orqali mahsulotlarni xufyona ayirboshlash hajmi oshishiga olib kelmoqda, shuningdek, ushbu sohaga investitsiyalar va zamonaviy texnologiyalarni jalb qilishni cheklamoqda.

O'zbekistonda elektron tijorat bozoridagi o'sish darajasi

O'zbekistonda elektron tijorat bozorining transformatsiyasi keng tus olmoqda. Chunonchi "Uretail.uz" ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yil yakunlari bo'yicha, mamlakatda internetdan faol foydalanuvchilar 9,6 mln bo'lgan holda bozor hajmi \$1048,9 ni tashkil qildi, bunda o'rtacha chek \$2,36 ga teng bo'ldi.

"Statista" prognozlarga ko'ra, O'zbekiston "e-commerce" bozori ajoyib o'sish sur'atlarini namoyon etadi va bozor hajmi 2023-yildayoq \$1567 mln ga yetadi. Yaqin besh yilga o'rtacha yillik o'sish sur'atlari 13,93 foiz deb baholanmoqda, buning natijasida 2027-yilga kelib bozorning prognoz qilinayotgan hajmi \$2640 mln, foydalanuvchilar soni taqriban 15,9 mln kishiga yetadi, bunda foydalanuvchilar kirib borishi 2023-yildagi 38,0% dan 2027-yilga borib 42,9% ga o'sadi, bir foydalanuvchidan o'rtacha chek esa, qariyb \$117,2 ni tashkil qiladi. Ushbu raqamlar

respublikaning umumiy rivojlanish statistikasiga to'liq mos keladi. Chunonchi O'zbekistonda 2012-yildan boshlab o'rtacha yillik iqtisodiy o'sish sur'atlari 5,9% ni tashkil qildi. Mintaqaning eng aholisi zich mamlakati sanaladigan O'zbekiston aholisining soni keyingi 20 yilda 42% ga oshdi, YIM esa 4 barobarga kengaydi (faqat 2022- yilning o'zida YIM o'sishi 5,7% ni tashkil qildi).

2022-yil 31-dekabrda kuchga kirgan "Elektron tijorat to'g'risida"gi qonunning yangi talqini elektron tijorat, uning subyektlari va raqamli mahsulotlar hamda xizmatlarning turli toifalariga aniq ta'rif beradi. Hujjat oldi-sotdining masofaviy xarakterini, "e-commerce" bozorining barcha ishtirokchilarining huquqlari va majburiyatlarini qat'iy belgilaydi, bu mazkur soha rivojlanishining shaffof va barqaror xarakterini ta'minlaydi. To'lovga qobil aholi tomonidan onlayn xaridlarga ishonch va talab o'sib borishi fonida onlayn ishtirokchilar o'z maydonlarini rivojlantirmoqdalar. Raqobat o'smoqda, u bilan birga tobora talabchan va ziyrak bo'lib borayotgan mijoz sadoqati uchun kurash faol avj olmoqda. Bu, ayniqsa, tovarlarni yetkazib berish tezligiga tegishli: chunonchi, oziq-ovqat chakana bozorida va umumiy ovqatlanishda soat va daqiqalarning qadri oshib bormoqda.

Yetkazib berishdagi murakkab zanjirlar qisqarishi

Onlayn-xaridlar yetkazib berilishining foydalanuvchi uchun qulay shakllari rivojlanishi buyurtmalarni olish punktlari (BOP), postamatlar va "eshikkacha" kuryerlik yetkazib berish variantlarining keskin ko'payishiga olib keldi. Har yili BOP va postamatlar soni karrasiga oshmoqda va hozircha har qalay, yaqin bir necha yilda bozor to'yinishi to'g'risida gapirishga erta. Hozirdayoq "e-commerce" bozori ishtirokchilari kuryerlik yetkazib berilishi va avtotransportga salmoqli talabni shakllantiryapti, buning barobarida yakuniy yetkazishgacha tovarlar saqlanadigan omborxonalar va taqsimot markazlariga talab o'smoqda. NF Group baholashiga ko'ra, Markaziy Osiyoning aksariyat mamlakatlarida omborxonalar ko'chmas mulkining ijara qiymati keskin oshib boryapti, bu bozorda maydonlar tanqisligi mavjudligini bilvosita tasdiqlaydi.

Yetkazib berishni tashkil etish modeli qanday bo'lmasin, "e-commerce" bozori uchun buyurtmalar harakatlanishining moslashuvchanligi va shaffofligini ta'minlash eng muhim nuqta bo'ladi. Bunday imkoniyatlar uzoq yo'nalishlarda ishlash bo'yicha salmoqli tajribaga ega, birinchilardan bo'lib raqamli servislarni o'zlashtirgan logistika operatorlarining zamonaviy texnologik AT-platfomalarda mavjud.

Logistikani avtomatlashtirish afzalliklari

Logistik AT-platfomalarda bugungi kunda yagona daraja rejimida turli amaliyotlarni avtomatlashtirish imkonini beruvchi raqamli servislarning ekotizimini o'zida ifodalaydi. Ular, jumladan, quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Yuk gabariti, hajmi va miqdori, yetkazib berish manzili, muddatlarga talablar va boshqa mezonlar inobatga olingan holda buyurtmalarni taqsimlash va yo'nalishni belgilash;
- Real vaqt rejimida yetkazib berishni monitoring va nazorat qilish;

- Dispetcher, haydovchi/kuryer va buyurtmachi o'rtasidagi kommunikatsiya;
- Hisobotlar va biznes-tahlil tuzish.

Chunonchi haydovchi yoki kuryer mobil ilovada buyurtma haqidagi barcha ma'lumotlarni ko'radi, u yerda bajarilgan vazifalarni belgilashi yoki dispetcher hamda xaridor bilan o'zaro aloqada bo'lishi mumkin. Yuk qabul qiluvchi avtomatik ravishda yetkazib berish muddatlari haqida xabar oladi va jarayonning har bir ishtirokchisi har bir reys yakunlangach, onlayn-hisobot bilan tanishishi mumkin.

Zamonaviy raqamli logistik AT-platformalar sun'iy intellekt texnologiyasi yordamida innovatsion qayta qurilish bosqichini boshdan o'tkazmoqda. Mashina ta'limi algoritmlari ijrochilarning ishonchliligini tekshirish yoki tashishning adolatli bozor narxini belgilash kabi murakkab va mehnattalab amaliyotlarni ham avtomatlashtirishga imkoniyat yaratadi.

Mordor Intelligence tahlilchilarining fikrlariga ko'ra, jahon raqamli logistika bozori 2020-2025-yillar mobaynida o'rtacha yiliga 7,89% ga o'sib boradi, bunda logistik kompaniyalarga biznes-jarayonlarni raqamlashtirishda xarajatlarni qisqartirish imkonini beruvchi o'sish drayverlaridan biri butun yetkazib berish zanjiri bo'ylab birgalikda ishlashni ta'minlovchi "bulutli" yechimlar bo'ladi. Hozirdayoq keskin o'sish bosqichiga o'tgan O'zbekistondagi "e-commerce" bozori uchun barcha jarayonlarga raqamli logistika texnologiyalarini tatbiq etishni, hech bir mubolag'asiz, tengi yo'q trend deb atash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. U.Sharifxodjayev, Z.Xakimov. Interaktiv va raqamli marketing. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisodiyot. 2019.-271 b
2. Abduxalilova L.T. Internet marketing .– T.:Iqtisodiyot, 2019. 265 b.
3. Ergashxodjaeva Sh. J., Qosimova M.S., Yusupov M.A. Marketing. Darslik.- T.: Iqtisodiyot, 2018.-315 b.
4. Ergashxodjaeva Sh.Dj., Samadov A.N., Alimxodjayeva N.E., Sharipov I.B. Marketing kommunikatsiyasi. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisodiyot, 2019.-418 b.
5. Gary Armstrong, Philip Kotler, Michael Harker, Ross Bernnan. Marketing an introduction. England, 2016, Paperback: 720 pages, Pearson
6. Alikulov, A. M., & Toshpulatov, J. (2023). Agroklastarlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.
7. Аликулов, А. И. (1993). Совершенствование учета затрат на производство, переработку и исчисление себестоимости продукции хлопка-сырца в хлопковом комплексе (на примере хлопководческих хозяйств и хлопкоочистительных заводов Самаркандской области).

8. Alikulov, A. I. (2010). Modern trends in development of cotton production and processing chain in Uzbekistan. Perspectives of Innovations, Economics and Business, PIEB, 6(3), 75-76.
9. Alikulov, A. I. (2010). Modern trends in development of cotton production and processing chain in Uzbekistan. Perspectives of Innovations, Economics and Business, PIEB, 6(3), 75-76.
10. Ismatovich, A. A. (2023). THEORETICAL BASIS OF ORGANIZING THE ACCOUNT OF COMMODITY MATERIAL ASSETS IN AGROCLUSTERS ON THE BASIS OF INTERNATIONAL STANDARDS. MASTERS, 1(1), 132-137.
11. Baxodirovich, T. J., & Ismatovich, A. A. (2023). IMPROVING THE ACCOUNT OF FINANCIAL RESULTS ACCORDING TO INTERNATIONAL STANDARDS. MASTERS, 1(1), 138-143.
12. Alikulov, A., & Abduraxmonov, F. (2023). QISHLOQ XO 'JALIK KORXONALARIDA YAKUNIY MOLYAVIY NATIJALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH. Academic research in educational sciences, 4(SamTSAU Conference 1), 174-181.
13. Alikulov, A. (2023). Organizational and methodological bases of accounting the costs of establishing vineyards.
14. Alikulov, A., & Razzoqo, A. (2023). PAXTA TOZALASH KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARINI TAHLIL QILISH. Academic research in educational sciences, 4(SamTSAU Conference 1), 74-83.
15. ESHMURADOV, U. T., & ALIKULOV, A. I. (2014). IMPROVEMENT ACCOUNTING OF SALES AGRICULTURAL PRODUCTS ON FARM ENTERPRISES. SEA: Practical Application of Science, 2(3).
16. ESHMURADOV, U. T., & ALIKULOV, A. I. (2014). IMPROVEMENT ACCOUNTING OF SALES AGRICULTURAL PRODUCTS ON FARM ENTERPRISES. SEA: Practical Application of Science, 2(3).
17. Jo'raeva, D. O., & Abdushukurov, X. B. (2023). UZUMCHILIK PLANTATSIYALARINI BARPO ETISH XARAJATLARI HISOBINI TASHKILY-USLUBIY ASOSLARI. The Journal of Economics, Finance and Innovation, 690-699.
18. Mardiyevna, S. G., & Abdusamatovich, J. J. (2022). SANOAT 4.0 KONSEPSIYASI VA UNGA TA'SIR ETUVCHI RISKLAR. Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany), 712-721.
19. Пардаева, О. М., & Жавманов, Ж. А. (2023). СНИЖЕНИЕ УРОВНЯ БЕЗРАБОТИЦЫ ПУТЕМ ВОВЛЕЧЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ НА САМОЗАНЯТОСТЬ. PEDAGOG, 6(4), 568-574.
20. Жавманов, Ж. А. (2023). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КРИТЕРИЕВ БЕДНОСТИ. JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY BULLETIN, 6(5), 306-318.
21. Жавманов, Ж. А., Уралов, Б. М., & Очилова, М. Т. (2024). ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РЕАЛИЗАЦИИ ЦИФРОВОЙ

ЭКОНОМИКИ. О'ЗБЕКISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(26), 240-250.

22. Makhmudovich, U. B., Abdusamatovich, J. J., Tashtemirovna, O. M., & Ugli, F. U. K. (2024). TAXATION OF INDIVIDUAL ENTREPRENEURS AS A FORM OF STATE REGULATION OF SELF-EMPLOYMENT. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(26), 232-239.

23. Abdusamatovich, J. J., Makhmudovich, U. B., Tashtemirovna, O. M., & O'g'li, F. U. X. (2024). O 'ZBEKISTONDA INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING GLOBAL TENDENSIYALARI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(26), 222-231.

24. Жавманов, Ж. А., Уралов, Б. М., Очилова, М. Т., & Файзуллаев, У. Х. У. (2024). НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ КАК ФОРМА ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ САМОЗАНЯТОСТИ. SO'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 7(1), 369-378.

25. Очилова, М. Т., Уралов, Б. М., Жавманов, Ж. А., & Файзуллаев, У. Х. У. (2024). РАЗРАБОТКА МОДЕЛИ РАЗМЕЩЕНИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА В РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКЕ В САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 7(1), 379-386.

26. Уралов, Б. М., Очилова, М. Т., Жавманов, Ж. А., & Файзуллаев, У. Х. У. (2024). СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 7(1), 387-395.

27. O'G'Li, H. S. R., Makhmudovich, U. B., & Abdusamatovich, J. J. (2024). OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING USTUVOR YO 'NALISHLARI. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 7(2), 158-165.

28. Faxriddin O'g'li, N. D., Makhmudovich, U. B., & Abdusamatovich, J. J. (2024). OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARINING NAZARIY ASOSLARI. WORLD OF SCIENCE, 7(2), 126-134.

29. O'G'Li, A. J. F., Abdusamatovich, J. J., Makhmudovich, U. B., & Baxtiyorovna, N. G. (2024). KAMBAG'ALLIKNI BARTARAF ETISHDA "MAHALLABAY" ISHLASH TIZIMI SAMARADORLIGI TAHLILI. WORLD OF SCIENCE, 7(2), 114-125.

30. Xayrullo O'g'li, F. U., Abdusamatovich, J. J., Makhmudovich, U. B., & Baxtiyorovna, N. G. (2024). KAMBAG'ALLIKNI BARTARAF ETISHNING MAHALLABAY ISHLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH. WORLD OF SCIENCE, 7(2), 136-143.

31. Odiljon o'g'li, A. O., Abdusamatovich, J. J., Makhmudovich, U. B., & Baxtiyorovna, N. G. (2024). KAMBAG'ALLIKNI ANIQLASH VA QISQARTIRISH MAMLAKATIMIZ IJTIMOY-IQTISODIY SIYOSATINING USTUVOR YO'NALISHI. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 7(2), 237-246.

32. Xudjayarovich, N. S. (2024). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QIMMATBAHO QOG 'OZLAR BOZORI HOZIRGI HOLATI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(26), 216-221.
33. Khojayarovich, N. S. (2023). VALUES DISPARITY IN THE AGRO-INDUSTRY COMPLEX AND WAYS OF ITS ELIMINATION. Journal of Advanced Scientific Research (ISSN: 0976-9595), 3(3).
34. Rabbimovna, R. U., & Farxodovna, E. D. (2023). MOLIYA BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO 'NALISHLARI, ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLARI. Научный Фокус, 1(7), 709-714.
35. Ibodullayevich, O. R. F., & Turdibayevich, K. R. (2023). QISHLOQ XO'JALIGIDA CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH. MASTERS, 1(1), 119-126.
36. Abdigapparovich, I. X. (2024). QISHLOQ XO'JALIGI MAXSULOTLARINI TAYYORLOV VA SOTISH XIZMATLARINI BOSHQARISH. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 7(2), 148-157.
37. Abdigapparovich, I. X. (2024). QISHLOQ XO'JALIGIDA MASHINA-TRAKTOR PARKLARI XIZMATLARINING AXAMIYATI. WORLD OF SCIENCE, 7(2), 105-113.
38. Nazarova, M., & Kazakova, Z. (2023). Paxta-to 'qimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.
39. Kazakova, Z. S., & Aslonov, X. (2023). QISHLOQ XO 'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI O 'RNI. The Journal of Economics, Finance and Innovation, 391-398
40. Salaxiddinovna, K. Z. (2023). Methodology of Teaching Economics and Accounting in a Market Economy. Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities, 18, 66-68.
41. .Nazarova, M., & Kazakova, Z. (2023). Paxta-to 'qimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.
42. Salaxiddinovna, K. Z., & Iskandarovna, I. I. (2024). OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI YETISHTIRISHNING HUDUDIY JIHATLARI. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 7(2), 247-256.
43. Sharipovna, N. M., & Rustamjon o'g'li, T. O. (2024). QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 3(27), 269-275.
44. Tirkashyev, F. (2023). Intellektual mulkni boshqarish jarayonlarni o'rganishning nazariy muammolari.
45. Rasul o'g'li, U. A., & Ibrohim, S. (2023). KLASTERLARDA SABZAVOT YETISHTIRISH, TASHISH, QAYTA ISHLASH, SOTISH JARAYONLARIDA MENEJMENTI. JOURNAL OF ECONOMICS AND BUSINESS MANAGEMENT, 6(5), 39-46.

46. Саламов, И., Жонибеков, Ф. Б., Казакова, З. С., & Назарова, М. Ш. (2022). САМАРҚАНД ВИЛОЯТИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ТАРМОҚЛАРИДА ИННАВАЦИЯ ВА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ ЖОРИЙ ЭТИШНИНГ ИСТИҚБОЛДАГИ ИМКОНИАТЛАРИ. Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany), 482-485.
47. Azimjonovich, R. N. (2023). General Characteristics of Socio-Economic Systems and Types of Socio-Economic Systems. EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY, 3(12), 179-182.
48. Ochilova, M. Poverty in Uzbekistan, Ongoing Reforms and Ways to Overcome Them. JournalNX, 569-571.
49. Ochilova, M. The Problem of Poverty in Uzbekistan and the Role of Reforms in Overcoming IT. JournalNX, 484-485.